

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
КАФЕДРА СПЕЦІАЛЬНОЇ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

**Вченою радою університету
протокол №3 від 25.10.2022 р.**

**уведена в дію наказом ректора
№ 218-р від 25.10.2022 р.**

Ректор

Богдан БУЯК

СЕРТИФІКАТНА ПРОГРАМА

«ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ»

за спеціальністю 016 Спеціальна освіта

галузі знань 01 Освіта

Тернопіль, 2022 р.

Розробники сертифікатної програми:

Слозанська Ганна Іванівна, доктор педагогічних наук, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Горішна Надія Мирославівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти ТНПУ імені Володимира Гнатюка

Гуменюк Ольга Сергіївна, асистент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти ТНПУ імені Володимира Гнатюка

Бабійчук Тетяна Михайлівна, директор комунальної установи «Інклюзивно-ресурсний центр Тернопільської міської ради.

I. Опис сертифікатної програми

1. Загальна інформація	
Назва освітньої програми	«Педагогічний супровід інклюзивного навчання»
Рівень освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	016 Спеціальна освіта
Спеціалізація	016.01 Логопедія
Освітня програма	Логопедія
Факультет	Педагогіки та психології
Кафедра	Спеціальної та інклюзивної освіти
Обсяг сертифікатної програми	16 кредитів ЄКТС
Передумови	Навчання за спеціальностями 016 Спеціальна освіта, 012 Дошкільна освіта, 013 Початкова освіта, 014 Середня освіта (за предметними спеціалізаціями) для здобуття освітніх рівнів «бакалавр» (не нижче третього курсу навчання) та «магістр» або наявність здобутого ступеня «молодший бакалавр», «бакалавр», «магістр», освітньо-кваліфікаційних рівнів «молодший спеціаліст», «спеціаліст» за вказаними спеціальностями
Мова викладання	Українська
Документ про опанування сертифікатної програми	Сертифікат встановленого зразка ТНПУ ім. В. Гнатюка
Термін дії сертифікатної програми	Безстроково
Інтернет- адреса постійного розміщення сертифікатної програми	https://tnpu.edu.ua/about/public_inform/akredytatsiia%20ta%20litsenzuvannia/osvitni_prohramy/bakalavr/fpp/016.php
2. Мета освітньої програми	
Формування у слухачів фахової готовності до ефективного здійснення педагогічного супроводу інклюзивного навчання шляхом оволодіння теоретичними знаннями та практичними навичками в сфері діяльності асистента вчителя, психолого-педагогічної підтримки дітей з особливими освітніми потребами (ООП), організації освітнього процесу в умовах інклюзії та застосування альтернативної та додаткової комунікації.	

3. Характеристика освітньої програми

Предметна область (галузь знань, спеціальність, спеціалізація)	Галузь знань 01 «Освіта / Педагогіка» Спеціальність 016 «Спеціальна освіта» Спеціалізація: 016.01 Логопедія Об'єкти вивчення: інклюзивне освітнє середовище; діти з особливими освітніми потребами (ООП); педагогічний супровід та діяльність асистента вчителя; психофізичний розвиток дітей з ООП; засоби альтернативної та додаткової комунікації; взаємодія учасників інклюзивного освітнього процесу. Теоретичний зміст предметної області: поняття, категорії та термінологія у сфері спеціальної та інклюзивної освіти; правові та нормативні засади інклюзивного навчання; педагогічні, психологічні й соціальні аспекти розвитку дітей з ООП; теорії індивідуалізації та диференціації навчання; концепції міждисциплінарного супроводу; принципи організації інклюзивного освітнього процесу. Методи, методики та технології: загальнонаукові, психолого-педагогічні та спеціальні методи дослідження; методики супроводу дітей з різними типами ООП; технології тьюторського супроводу, кейс-методи, ситуаційне навчання; практико-орієнтовані методики організації інклюзивного навчання; методи впровадження альтернативної та додаткової комунікації; цифрові освітні інструменти. Інструменти та обладнання: засоби альтернативної та додаткової комунікації (жестові символи, піктограми, комунікатори тощо); цифрові освітні платформи; спеціалізоване програмне забезпечення для підтримки дітей з ООП; мультимедійні навчальні матеріали; бібліотечні ресурси, у тому числі електронні, бази даних нормативно-правових документів з інклюзивної освіти.
Орієнтація сертифікатної програми	Програма пропонує системний та практико-орієнтований підхід до опанування спеціальними компетентностями, необхідними для ефективного педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання. Освітні компоненти програми орієнтовані на актуальні питання організації діяльності асистента вчителя, психолого-педагогічного супроводу, адаптації освітнього процесу та впровадження засобів

	альтернативної і додаткової комунікації. У процесі навчання слухачі мають змогу підвищити професійний рівень, сформувати стійкі навички командної взаємодії та опанувати сучасні підходи до підтримки дітей з ООП у загальноосвітньому просторі.
Основний фокус сертифікатної програми	Програма спрямована на всебічне вивчення теоретичних засад і практичних аспектів педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання. Особлива увага приділяється організації діяльності асистента вчителя, психолого-педагогічній підтримці, адаптації освітнього середовища та застосуванню засобів альтернативної і додаткової комунікації. Програма забезпечує можливості для підвищення кваліфікації фахівців, що працюють в інклюзивному середовищі, професійного зростання, подальшої освіти та розвитку кар'єри. Ключові слова: інклюзивна освіта, педагогічний супровід, діти з ООП, асистент вчителя, психолого-педагогічна підтримка, альтернативна та додаткова комунікація.
Особливості сертифікатної програми	Сертифікатна програма побудована на основі авторських курсів, що поєднують сучасні наукові підходи з практичним досвідом фахівців інклюзивної освіти. Програма містить актуальний, міждисциплінарний та прикладний контент, зорієнтований на потреби педагогічних працівників, які працюють з дітьми з особливими освітніми потребами. Навчання базується на використанні інтерактивних методів, кейс-аналізу, моделювання педагогічних ситуацій, а також цифрових освітніх інструментів, що дозволяє сформувати професійні компетентності, необхідні для ефективного супроводу інклюзивного освітнього процесу, та розширити можливості професійної реалізації в освітньому середовищі.
4. Придатність випускників до працевлаштування	
Придатність до працевлаштування	Випускники сертифікатної програми можуть залучатися до здійснення педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання, зокрема як асистенти вчителя/вихователя, фахівці психолого-педагогічного супроводу або консультанти в команді психолого-педагогічного супроводу, на умовах цивільно-

	правових договорів або в межах посадових обов'язків у закладах загальної середньої та дошкільної освіти.
5. Викладання та оцінювання	
Викладання та навчання	Основним підходом у навчанні є практико-орієнтоване, студентоцентроване та контекстне навчання з акцентом на розвиток професійних компетентностей у сфері інклюзивної освіти. Освітній процес реалізується з використанням традиційних (лекції, практичні заняття, групові та індивідуальні консультації) і інтерактивних форм, таких як мінілекції, практичні заняття, тренінгові сесії, моделювання педагогічних ситуацій, розв'язання практичних кейсів, рольові та імітаційні ігри, мікровикладання, дискусії, індивідуальні та групові консультації. Значну увагу приділено самостійному навчанню з використанням сучасних цифрових ресурсів.
Оцінювання	У програмі застосовується рейтингова система накопичення балів (ЄКТС). Для оцінювання знань слухачів використовуються такі види контролю: поточний, що передбачає оцінювання результатів навчальної діяльності слухачів під час семінарських та практичних занять (усні та письмові опитування, контрольні роботи, тести, есе, презентації); та підсумковий контроль у формі заліку з кожного з освітніх компонентів програми. Оцінювання навчальних досягнень слухачів здійснюється згідно з Положенням про систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти.
6. Програмні компетентності	
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у процесі психолого-педагогічного супроводу, діагностичної та корекційно-освітньої роботи з розвитку мовлення учнів дошкільного та молодшого шкільного віку, що передбачає застосування основних теорій і методів спеціальної та інклюзивної освіти та спеціальної методики розвитку мовлення і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 5. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). ЗК 6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

	ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК 8. Здатність працювати в команді.
Спеціальні компетентності (СК)	СК 1. Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності, розвитку, навчання, виховання і соціалізації осіб з особливими освітніми потребами. СК 2. Здатність до аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду становлення і розвитку спеціальної та інклюзивної освіти. СК 4. Здатність планувати та організовувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення (інтелекту, мовлення, слуху, зору, опорно-рухових функцій тощо), актуального стану та потенційних можливостей осіб із особливими освітніми потребами. СК 5. Здатність реалізовувати ефективні корекційно-освітні технології у роботі з дітьми, підлітками, дорослими з особливими освітніми потребами, доцільно обирати методичне й інформаційно-комп'ютерне забезпечення. СК 6. Здатність працювати в команді, здійснювати комплексний корекційно-педагогічний, психологічний та соціальний супровід дітей з особливими освітніми потребами. СК 12. Здатність організовувати дитячий колектив, створювати в ньому рівноправний клімат і комфортні умови для особистісного розвитку вихованців та їхньої соціальної інтеграції. СК 18. Здатність розуміти, визначати та узгоджувати потенціал педагогічного впливу батьків, шкільного колективу, соціокультурного середовища для реалізації завдань спеціальної та інклюзивної освіти. СК 20. Здатність здійснювати оцінювання комунікативних потреб осіб з порушеннями мовлення та спілкування з урахуванням вікових, когнітивних, психоемоційних та соціальних особливостей. СК 21. Уміння добирати, адаптувати та впроваджувати засоби альтернативної та додаткової комунікації (АДК) відповідно до індивідуальних особливостей здобувачів освіти з порушеннями комунікації. СК 22. Здатність розробляти й реалізовувати індивідуальні освітні та корекційні програми із використанням АДК, дотримуючись принципів універсального дизайну в освіті.

	СК 23. Уміння створювати навчальні, дидактичні та комунікативні матеріали, спрямовані на підтримку й розвиток невербального та вербального спілкування дітей з ООП в умовах інклюзивного навчання.
6. Програмні результати навчання	
РН 2	Розкривати суть основних педагогічних категорій, чинники розвитку і формування особистості, визначати зміст освіти, аналізувати навчальні плани і програми, педагогічні явища і процеси, проектувати та моделювати хід їх протікання.
РН 4	Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань.
РН 5	Застосовувати для розв’язування складних задач спеціальної освіти сучасні методи діагностики психофізичного розвитку дітей, критично оцінювати достовірність одержаних результатів оцінювання, визначати на основі їх інтерпретації особливі освітні потреби дітей та рекомендації щодо створення найоптимальніших умов для здобуття освіти.
РН 7	Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з особливими освітніми потребами з врахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей.
РН 10	Мати навички комплектування та організації діяльності спеціальних закладів освіти, спеціальних груп у закладах дошкільної освіти, спеціальних класів у закладах загальної середньої освіти тощо.
РН 11	Здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними порушеннями (інтелекту, мовлення, зору, слуху, опорно-рухових функцій тощо), реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.
РН 12	Застосовувати у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби реабілітації та корекційно-розвивального навчання дітей з особливими освітніми потребами.
РН 15	Реалізовувати психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії у ролі вчителя-дефектолога, асистента вихователя закладу дошкільної освіти, асистента вчителя закладу загальної середньої освіти тощо.
РН 16	Застосовувати у професійній діяльності сучасні універсальні та спеціалізовані інформаційні системи та

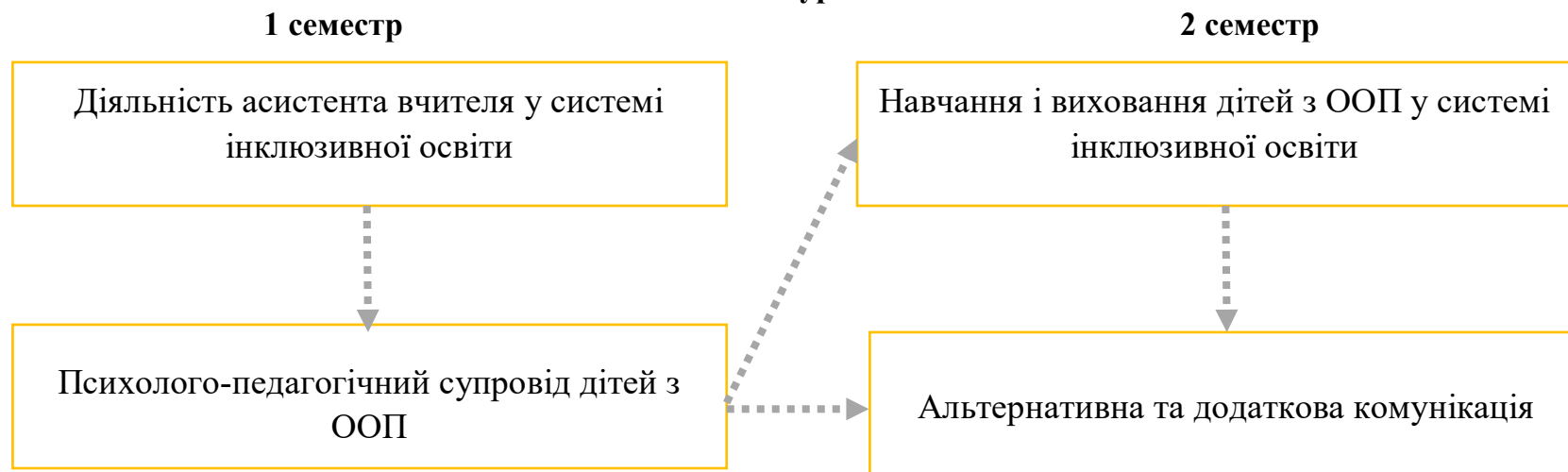
	програмні продукти; бібліотечні ресурси та технології, зокрема електронні; спеціальну апаратуру та інструменти.
РН 20	Здійснювати оцінювання комунікативних потреб осіб з порушеннями мовлення та добирати засоби альтернативної та додаткової комунікації відповідно до їхніх індивідуальних особливостей.
РН 21	Розробляти та впроваджувати індивідуальні освітні і корекційні програми з використанням засобів АДК, створювати відповідні навчальні матеріали на засадах універсального дизайну.
7. Ресурсне забезпечення реалізації програми	
Кадрове забезпечення	Освітній процес забезпечується науково-педагогічними працівниками, які мають відповідну базову освіту та/або наукові ступені/звання, практичний досвід. Залучення викладачів до викладання на сертифікатній програмі здійснюється на принципах відповідності їх наукових спеціальностей галузі знань та спеціальності; моніторингу рівня їх наукової активності; систематичного підвищення професійної кваліфікації; впровадження результатів наукової діяльності та стажування у навчальний процес.
Матеріально-технічне забезпечення	Освітній процес здійснюється в аудиторіях та спеціалізованих кабінетах, обладнаних сучасними технічними засобами навчання. Слухачі мають можливість користуватися комп'ютерними класами з безкоштовним доступом до мережі Інтернет, бібліотекою, спортивними залами і майданчиками, пунктами харчування. Стан усіх приміщень відповідає вимогам правил пожежної безпеки та санітарним вимогам.
Інформаційне та навчально-методичне забезпечення	Система інформаційного забезпечення сертифікатної програми включає: офіційний сайт університету (http://tnpu.edu.ua), (http://dspace.tnpu.edu.ua/index.jsp?locale=ua), електронний каталог віртуальної бібліотеки (http://catalog.library.tnpu.edu.ua); віртуальне навчальне середовище Moodle (https://elr.tnpu.edu.ua/); дидактичні матеріали для самостійної та індивідуальної роботи слухачів з освітніх компонентів сертифікатної програми.

II. Перелік компонент сертифікатної програми та їх логічна послідовність

Код н/д	Компоненти сертифікатної програми	Кількість кредитів	Форма підсумк. контролю
1	2	3	4
I. ОБОВ'ЯЗКОВІ КОМПОНЕНТИ			
3 курс			
ОК.1	Діяльність асистента вчителя у системі інклюзивної освіти	4	залік
ОК.2	Психолого-педагогічний супровід дітей з ООП	4	залік
ОК.3	Навчання і виховання дітей з ООП у системі інклюзивної освіти	4	залік
ОК.4	Альтернативна та додаткова комунікація	4	залік
II. АТЕСТАЦІЯ			
	Комплексний іспит		
ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ		16	

III. Структурно-логічна схема сертифікатної програми

III курс

IV. Форма атестації здобувачів вищої освіти

Навчання за сертифікатною програмою завершується атестацією слухачів у формі комплексного іспиту з виявленням рівня досягнення програмних результатів і компетентностей, передбачених програмою.

V. Матриця відповідності програмних компетентностей компонентам освітньої програми

	ОК.1	ОК.2	ОК.3	ОК.4
ЗК 4	•	•	•	•
ЗК 5	•	•	•	•
ЗК 6	•	•	•	•
ЗК 7	•	•	•	•
ЗК 8	•	•	•	•
СК 1	•			
СК 2		•	•	•
СК 4	•	•		
СК 5		•		•
СК 6	•	•	•	•
СК 12	•	•	•	•
СК 18	•		•	
СК 20	•			
СК 21				•
СК 22				•
СК 23	•			•

VI. Матриця забезпечення програмних результатів навчання (ПРН) відповідними компонентами освітньої програми

	ОК.1	ОК.2	ОК.3	ОК.4
ПРН 2	•	•	•	•
ПРН 4	•	•		
ПРН 5	•	•	•	•
ПРН 7	•	•	•	
ПРН 10		•	•	•
ПРН 11		•	•	•
ПРН 12	•	•	•	•
ПРН 15	•		•	
ПРН 16				•
ПРН 20				•
ПРН 21				•

VII. Використана та рекомендована література

1. Закон України «Про вищу освіту». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
2. Наказ Міністерства освіти і науки України від 16.06.2020 р. № 799 «Про затвердження стандарту вищої освіти України за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти». Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vyshcha/standarty/2020/06/17/016-spetsialna-osvita-bakalavr.pdf>.
3. Положення про організацію освітнього процесу Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Режим доступу: http://tnpu.edu.ua/about/public_inform/upload/2022/Polozhennia_pro_orhanizatsiiu_osvitnoho_protsesu.pdf
4. Положення про систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Режим доступу: http://tnpu.edu.ua/about/public_inform/upload/2018/Polozhennja_pro_systemu_otstinjuvannja.pdf
5. Положення про сертифікатні програми Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Режим доступу: http://tnpu.edu.ua/about/public_inform/upload/2022/Polozhennia_pro_sertyfikatni_programy.pdf

Керівник освітньої програми

Гуменюк О.С.

Програма схвалена на засіданні
кафедри спеціальної та інклюзивної освіти
Протокол № 5 від «04» листопада 2022 р.

Завідувач кафедри

Слозанська Г.І.

Програма затверджена вченою радою
факультету педагогіки і психології
Протокол № 3 від «24» жовтня 2022 р.

Голова ради факультету

Чайка В.М.

Освітньо-професійна програма рекомендована до впровадження вченою радою
Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира
Гнатюка

Протокол № 3 від «25» 10 2022 р.

Учений секретар університету

Додаток 1.

Зміст та обсяг освітніх компонентів сертифікатної програми

№ теми	Назви компонентів і тем сертифікатної програми	кi-сть ауд. год.	
		лекції	практичнi
	Діяльність асистента вчителя у системі інклюзивної освіти		
Тема 1	Асистент вчителя у інклюзивному класі: основні функції та завдання	2	2
Тема 2	Нормативно правові засади діяльності асистента вчителя в інклюзивному класі	4	2
Тема 3	Роль асистента вчителя в інклюзивному класі: зарубіжний досвід	2	2
Тема 4	Документація асистента вчителя в інклюзивному класі	2	4
Тема 5	Стратегії викладання у інклюзивному класі	4	4
Тема 6	Стратегії оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами	2	2
Тема 7	Дидактико-методичне забезпечення діяльності асистента вчителя в інклюзивному класі	4	2
Тема 8	Робота асистента вчителя з батьками/опікунами дитини з особливими освітніми потребами	2	4
Тема 9	Комунікація асистента вчителя з дітьми з особливими освітніми потребами	2	2
Всього		24	24
	Психолого-педагогічний супровід дітей з ООП		
Тема 1	Загальні теоретичні основи психологічного супроводу дітей в різних формах сімейного та інституційного виховання.	2	2
Тема 2	Організація взаємодії спеціалістів в забезпеченні комплексного супроводу осіб з проблемами розвитку	2	2
Тема 3	Особливості розвитку осіб з різними видами нозологій.	2	2
Тема 4	Особливості психологічного супроводу осіб із сенсорними порушеннями.	2	2
Тема 5	Особливості психологічного супроводу осіб із порушеннями опорно-рухового апарату.	2	2
Тема 6	Особливості психологічного супроводу осіб з психосоматичними захворюваннями.	2	2

Тема 7	Особливості психологічного супроводу осіб із комплексними порушеннями.	2	2
Тема 8	Порушення емоційної сфери: опис, класифікація, їх причини та наслідки.	2	2
Тема 9	Психологічні особливості соціалізації дітей з особливими освітніми проблемами	2	2
Тема 10	Комплексний підхід до організації психологічної допомоги дітям з особливими освітніми потребами	4	4
Тема 11	Особливості використання методів ігрової терапії у роботі психолога з дітьми з особливими освітніми потребами.	2	2
Всього		24	24
	Навчання і виховання дітей з ООП у системі інклюзивної освіти		
Тема 1	Корекційно-розвиткова та реабілітаційна складова у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами	2	2
Тема 2	Робота з батьками/опікунами дитини з особливими освітніми потребами	2	2
Тема 3	Робота з дітьми, які мають порушення зору/слуху	4	2
Тема 4	Робота з дітьми, які мають порушеннями мовлення	2	2
Тема 5	Робота з дітьми, які мають розлади аутистичного спектру	2	2
Тема 6	Робота з дітьми, які мають порушення інтелектуального розвитку	2	2
Тема 7	Робота з дітьми, які мають порушення опорно-рухового апарату	2	2
Тема 8	Робота з дітьми з синдромом дефіциту уваги та гіперактивністю	4	4
Всього		24	24
	Альтернативна та додаткова комунікація		
Тема 1	Засоби альтернативної та допоміжної комунікації як система корекційної роботи з немовленнєвими дітьми. Види АДК.	2	2
Тема 2	Категорії користувачів альтернативної та додаткової комунікації та особливості їх комунікативних потреб.	2	4
Тема 3	Методи оцінювання та діагностики комунікативних потреб осіб із порушеннями мовлення та комунікації.	4	4

Тема 4	Передумови впровадження засобів альтернативної допоміжної комунікації.	2	2
Тема 5	Використання альтернативної та додаткової комунікації в освітньому процесі: адаптація програм та навчальних матеріалів.	4	4
Тема 6	Розвиток комунікативних навичок у користувачів альтернативної та додаткової комунікації.	4	4
Тема 7	Роль сім'ї у впровадженні альтернативної та додаткової комунікації: стратегія супроводу та взаємодії.	2	2
Тема 8	Оцінювання ефективності альтернативної та додаткової комунікації: методи моніторингу та критерії результативності.	4	2
Всього		24	24